

แผนการใช้ที่ดินตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

สถานีพัฒนาที่ดินร้อยเอ็ด
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กันยายน 2567

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาย่างยั่งยืนโดยแผนการใช้ที่ดินตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้นำแนวคิดขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nation: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ: UNEP มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4 และสถานีพัฒนาที่ดินร้อยเอ็ด ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหา ในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดินร้อยเอ็ด ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินร้อยเอ็ด

กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-1
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-9
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	3-1
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-1
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	4-1
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	6-1
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	7-1
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะเนิงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	2-6
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ปี 2566	2-9
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ปี 2566	2-10
2-5	รายได้ - รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ปี 2566	2-12
3-1	สมบัติที่ดิน ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	3-3
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	6-4
7-1	กิจกรรมที่จะดำเนินงานของกรมพัฒนาที่ดิน	7-6
7-2	กิจกรรมที่จะดำเนินการของหน่วยงานอื่น	7-8
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-11

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	2-2
2-2	สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดสุรินทร์	2-4
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	2-8
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	3-4
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	4-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	6-5
7-1	การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	7-5

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุทธศาสตร์แผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลสระบัว อำเภอบึงสามพัน จังหวัดบึงสามพัน

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและพหุภูมิ ประกอบด้วย

- 1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี
- 2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น
- 3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของงบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสภาพของทรัพยากรของตำบล

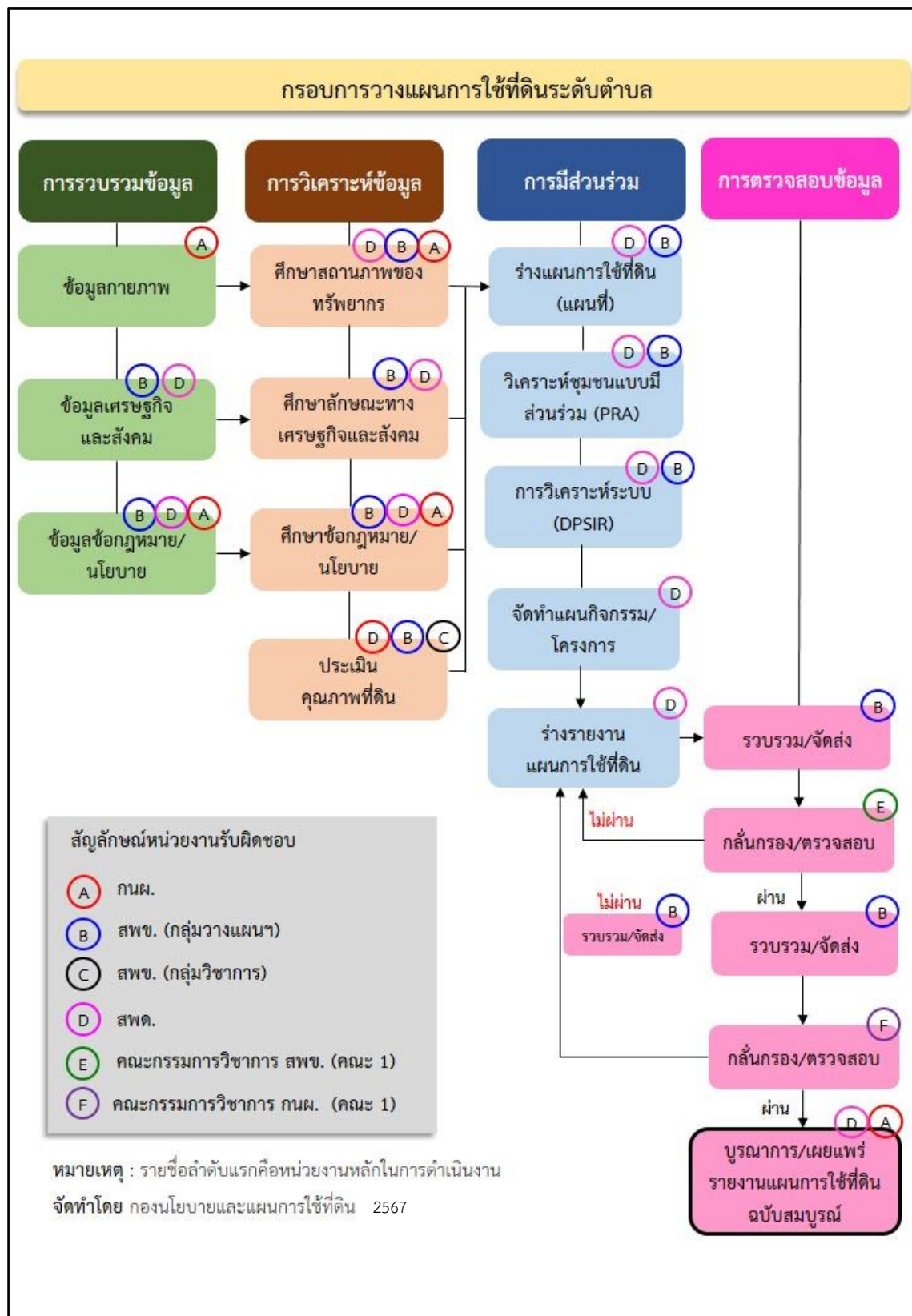
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของงบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“ชุมชนตำบลสระบัวเข้มแข็งเป็นสุข ประเพณีเลิศล้ำ ก้าวนำการพัฒนา การศึกษาทันโลก ปลอดภัยไร้โรคภัย ห่วงใยอาสาเสพติด ดำรงชีวิตโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง” (องค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว, 2566)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอปทุมรัตน์ มีพื้นที่ประมาณ 51.26 ตารางกิโลเมตร หรือ 32,035 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลโนนสง่า ตำบลโพธิ์สูง ตำบลชีเหล็ก อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลหนองบัวแก้ว ตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลโนนสวรรค์ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลดอกลำ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

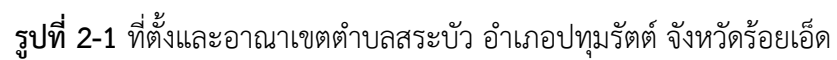
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 17 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านสระบัว	หมู่ที่ 10 บ้านภูดิน
หมู่ที่ 2 บ้านสะแบง	หมู่ที่ 11 บ้านโนนท่อน
หมู่ที่ 3 บ้านอิฐ	หมู่ที่ 12 บ้านศรีใส
หมู่ที่ 4 บ้านหนองหญ้าร้าง	หมู่ที่ 13 บ้านหนองบัวแดงน้อย
หมู่ที่ 5 บ้านดอนตู	หมู่ที่ 14 บ้านปอภาร
หมู่ที่ 6 บ้านบัวขาว	หมู่ที่ 15 บ้านสระบัว
หมู่ที่ 7 บ้านเขวโคก	หมู่ที่ 16 บ้านบัวขาว
หมู่ที่ 8 บ้านเขวทุ่ง	หมู่ที่ 17 บ้านเขวพัฒนา
หมู่ที่ 9 บ้านหนองมะเขือ	

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ และลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีแหล่งน้ำที่สำคัญ เช่น ลำเตา หนองท่อน หนองมะเขือ หนองร้าง หนองสระบัว หนองหิน กระจายอยู่ตามหมู่บ้านต่างๆ

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ.2537 - 2566 พบว่า ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 27.5 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 36.2 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 18.0 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,325.1 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 107 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 260.0 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 17 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี พ.ศ.2537-2566 ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤษภาคม

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคมถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคมถึงต้นเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

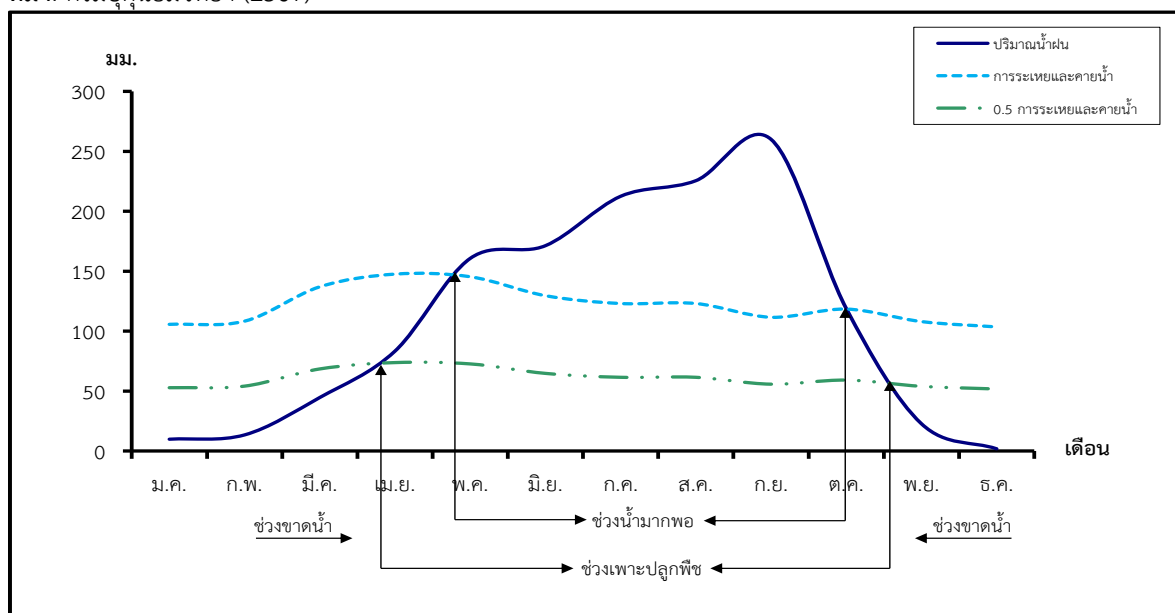
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ² (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	18.0	31.1	24.1	70.0	9.9	1.3	105.7	9.7
ก.พ.	20.2	33.2	26.3	67.0	13.5	2.1	108.4	13.2
มี.ค.	23.2	35.4	28.8	65.0	44.7	4.7	137.0	41.5
เม.ย.	25.1	36.2	30.1	67.0	83.4	7.2	147.6	72.3
พ.ค.	25.3	34.9	29.6	74.0	160.7	13.7	145.4	119.4
มิ.ย.	25.3	34.1	29.2	76.0	171.3	14.3	129.6	124.4
ก.ค.	24.9	33.1	28.6	79.0	212.5	16.7	123.1	140.3
ส.ค.	24.7	32.6	28.4	80.0	225.5	16.5	123.1	144.1
ก.ย.	24.4	31.9	27.8	83.0	260.0	17.6	111.6	151.0
ต.ค.	23.5	31.6	27.3	79.0	118.9	9.7	118.4	96.3
พ.ย.	21.3	31.4	26.2	74.0	22.8	3.1	108.0	22.0
ธ.ค.	18.7	30.3	24.1	71.0	1.9	0.4	103.5	1.9
เฉลี่ย	22.9	33.0	27.5	73.8	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,325.1	107.3	1,461.4	936.1

หมายเหตุ : ¹เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

²จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดสุรินทร์

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2567) ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,526 ไร่ หรือร้อยละ 4.77 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นราบ สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ และถนน เป็นต้น

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 28,862 ไร่ หรือร้อยละ 90.08 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่เกษตรผสมผสาน มีเนื้อที่ 16 ไร่ หรือร้อยละ 0.05 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม

2) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 28,111 ไร่ หรือร้อยละ 87.75 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว

3) พืชไร่ มีเนื้อที่ 502 ไร่ หรือร้อยละ 1.56 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง และ ไร่ร้าง

4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 188 ไร่ หรือร้อยละ 0.58 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ยูคาลิปตัส และ ยางพารา

5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 14 ไร่ หรือร้อยละ 0.05 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลผสม ไม้ผลร้าง/ เลื่อมโทรม และมะม่วง

6) พืชไร่เลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชไร่เลี้ยงสัตว์

7) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 20 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 364 ไร่ หรือร้อยละ 1.14 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบรอสภาพ พื้นฟู และป่าผลัดใบสมบูรณ์

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 875 ไร่ หรือร้อยละ 2.74 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หนอง บึง ทะเลสาบ คลองชลประทาน และแม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง เป็นต้น

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 408 ไร่ หรือร้อยละ 1.27 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชไร่สลับ ไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พืชไร่ธรรมชาติ และพื้นที่ถม

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,526	4.77
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,421	4.44
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	79	0.25
U405	ถนน	23	0.07
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	3	0.01
A	พื้นที่เกษตรกรรม	28,862	90.08
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	16	0.05
A101	นาข้าว	28,111	87.75
A200	ไร่ร้าง	4	0.01
A203	อ้อย	366	1.14
A204	มันสำปะหลัง	132	0.41
A302	ยางพารา	7	0.02
A304	ยูคาลิปตัส	181	0.56
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	3	0.01
F	พื้นที่ป่าไม้	364	1.14
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	348	1.09
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	16	0.05
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	408	1.27
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	35	0.11
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	363	1.13
M405	พื้นที่ถม	10	0.03

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

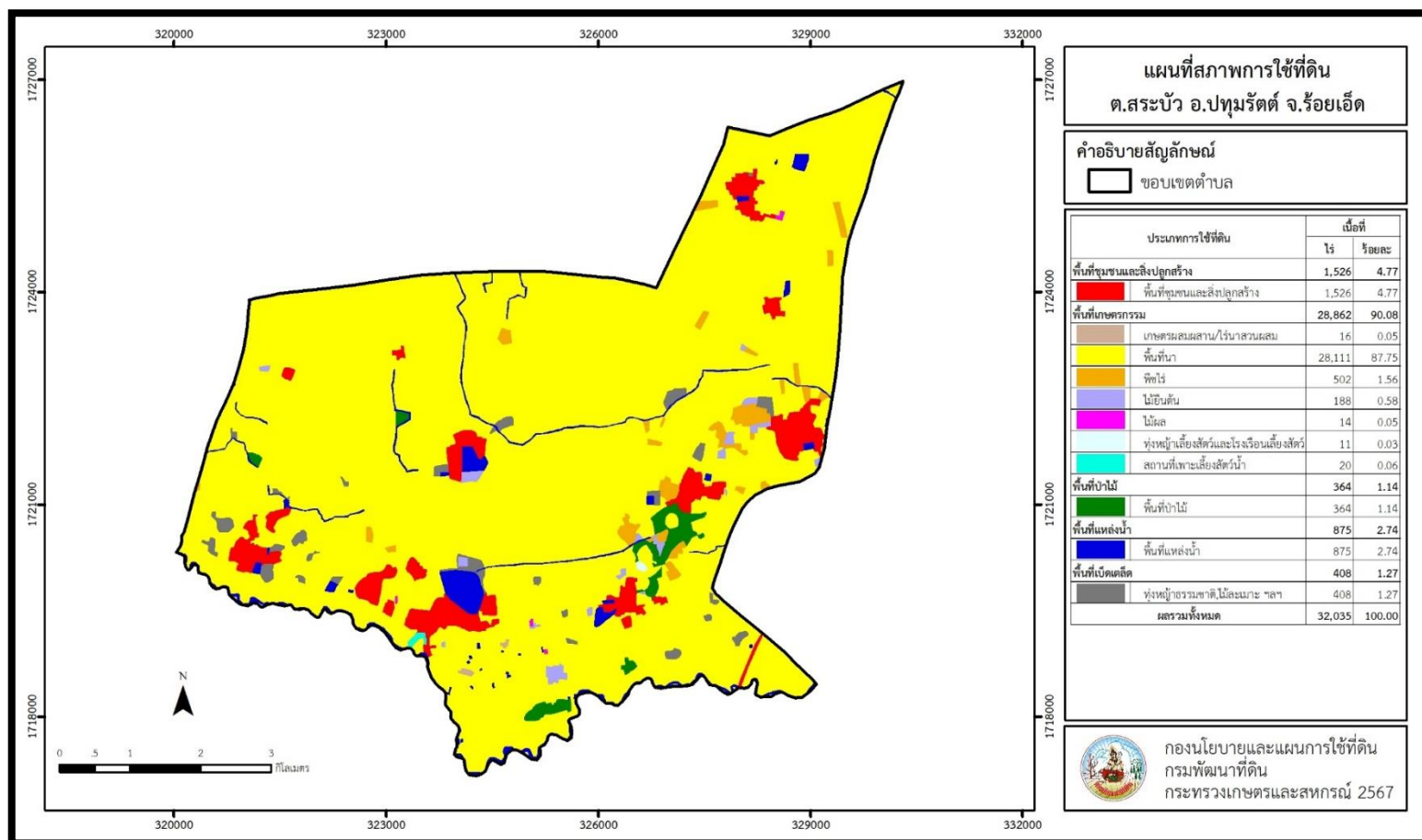
หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	875	2.74
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	214	0.67
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	303	0.95
W202	บ่อน้ำในไร่นา	101	0.32
W203	คลองชลประทาน	257	0.80
ผลรวมทั้งหมด		32,035	100.00

ที่มา: กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566)

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่าประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลสระบัว มีประชากรรวม 7,887 คน แยกเป็นชาย 3,859 คน เป็นหญิง 4,028 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 154 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,187 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่เข้ามาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,735 ครัวเรือน หรือร้อยละ 79.33 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 452 ครัวเรือน หรือร้อยละ 20.67 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลสระบัว	2,187	3,859	4,028	7,887
หมู่ที่ 1 สระบัว	107	161	182	343
หมู่ที่ 2 สะแบง	118	189	210	399
หมู่ที่ 3 อิดุน	56	127	137	264
หมู่ที่ 4 หนองหญ้าร้างกา	286	459	539	998
หมู่ที่ 5 ดอนตู	89	184	177	361
หมู่ที่ 6 บัวขาว	180	226	265	491
หมู่ที่ 7 เขวาโคก	152	275	252	527
หมู่ที่ 8 เขวาทุ่ง	161	314	290	604
หมู่ที่ 9 หนองมะเขือ	209	402	374	776
หมู่ที่ 10 ภูดิน	178	362	351	713
หมู่ที่ 11 โนนท่อน	157	326	309	635
หมู่ที่ 12 ศรีไสล	38	77	82	159
หมู่ที่ 13 หนองบัวแดงน้อย	76	117	124	241
หมู่ที่ 14 ปอภาร	19	31	39	70

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-3 (ต่อ)

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลสระบัว	2,187	3,859	4,028	7,887
หมู่ที่ 15 สระบัว	105	165	208	373
หมู่ที่ 16 บัวขาว	159	271	305	576
หมู่ที่ 17 เขวาพัฒนา	97	173	184	357

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	2,187	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	1,735	79.33
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	452	20.67

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 32,035 ไร่ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,187 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 14.65 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบลมีเนื้อที่เกษตรกรรม 28,862 ไร่ หรือร้อยละ 90.08 ของเนื้อที่ตำบล และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 16.64 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา โดยจำนวนครัวเรือนเกษตรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,735 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกข้าวมากเป็นอันดับหนึ่ง เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย และบริโภคในครัวเรือน

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมพัฒนาชุมชน ปี 2566 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 252,649.97 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 80,256.47 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 142,995.69 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 45,423.83 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 109,654.28 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 34,832.64 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลสระบัว	132,284.65	60,062.39	32,864.16	27,438.76	252,649.97	80,256.47	142,995.69	45,423.83
หมู่ที่ 1 สระบัว	71,179.78	61,584.27	14,865.17	13,146.07	160,775.28	88,327.16	92,179.87	50,642.02
หมู่ที่ 2 สะแบง	91,690.72	46,556.70	25,015.46	21,768.04	185,030.93	72,370.97	97,781.44	38,245.16
หมู่ที่ 3 อิดุน	129,600.00	59,120.00	29,220.00	21,220.00	239,160.00	68,331.43	90,364.02	25,818.29
หมู่ที่ 4 หนองหญ้าร้างกา	96,593.91	56,878.17	43,796.95	26,477.16	223,746.19	60,629.99	108,197.97	29,319.12
หมู่ที่ 5 ดอนดู่	147,066.67	38,600.00	14,280.00	36,146.67	236,093.33	53,820.67	44,580.00	10,162.61
หมู่ที่ 6 บัวขาว	164,594.59	64,387.39	38,289.10	28,693.68	295,964.77	157,942.74	100,233.50	53,489.99
หมู่ที่ 7 เขวาโคก	95,829.46	33,631.78	19,052.71	20,860.47	169,374.42	61,374.44	116,441.86	42,193.82
หมู่ที่ 8 เขวาทุ่ง	76,354.33	51,448.82	29,200.05	28,342.52	185,345.72	64,667.32	278,294.34	97,097.20
หมู่ที่ 9 หนองมะเขือ	167,203.39	80,550.85	35,313.56	37,796.61	320,864.41	75,875.75	134,067.80	31,703.41
หมู่ที่ 10 ภูดิน	107,397.16	70,506.38	35,758.87	13,570.92	227,233.33	86,594.32	98,751.77	37,632.43
หมู่ที่ 11 โนนท่อน	196,290.00	77,007.20	39,095.80	43,696.05	356,089.04	82,545.18	371,962.01	86,224.70
หมู่ที่ 12 ศรีไสล	175,535.71	21,285.71	10,978.57	29,000.00	236,800.00	51,003.08	125,178.57	26,961.54
หมู่ที่ 13 หนองบัวแดงน้อย	528,571.43	56,250.00	21,071.43	22,857.14	628,750.00	115,822.37	41,535.71	7,651.32

ตารางที่ 2-5 (ต่อ)

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลสระบัว	132,284.65	60,062.39	32,864.16	27,438.76	252,649.97	80,256.47	142,995.69	45,423.83
หมู่ที่ 14 ปอภาร	309,285.71	45,357.14	30,357.14	25,785.71	410,785.71	87,136.36	132,928.57	28,196.97
หมู่ที่ 15 สระบัว	140,845.24	54,428.57	33,357.20	32,666.67	261,297.68	77,558.32	90,297.62	26,802.12
หมู่ที่ 16 บัวขาว	136,942.62	64,549.18	43,329.51	19,172.13	263,993.44	98,795.09	127,024.59	47,536.81
หมู่ที่ 17 เขวาพัฒนา	98,944.44	108,111.11	61,370.37	54,233.33	322,659.26	322,659.26	190,120.37	190,120.37

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่พบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ คือ พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5B เนื้อที่ 32,035 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลสระบัว มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537 - 2566) มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,325.1 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลสระบัว มีแหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ ลำเตา หนองท่อน หนองมะเขือ หนองรังกา หนองสระบัว และหนองหิน

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลสระบัว มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 17 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 11 หน่วยแผนที่ดิน ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 6 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Ki-col-sIA ดินกุลาร้องไห้ที่เป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,130 ไร่ หรือร้อยละ 3.53 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Nad-sIA ชุดดินนาตุน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 10,695 ไร่ หรือร้อยละ 33.38 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Nad-sIB ชุดดินนาตุน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,256 ไร่ หรือร้อยละ 3.92 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Ndg-sIA ชุดดินโนนแดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 7,027 ไร่ หรือร้อยละ 21.94 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Th-sicIA ชุดดินธวัชบุรี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,955 ไร่ หรือร้อยละ 15.47 ของเนื้อที่ตำบล

6) หน่วยแผนที่ดิน Th-Tt-sicIA หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินธวัชบุรี และชุดดินท่าตูม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,237 ไร่ หรือร้อยละ 6.98 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 5 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Msk-lsB ชุดดินมหาสารคาม มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 65 ไร่ หรือร้อยละ 0.20 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Msk-vtks-lsB ดินมหาสารคามที่เป็นทรายหนามาก มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 103 ไร่ หรือร้อยละ 0.32 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Msk-gm-lsA/b ดินมหาสารคามที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันนา มีเนื้อที่ 1,063 ไร่ หรือร้อยละ 3.32 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Msk-lsA-Msk-gm-lsA/b หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินมหาสารคาม มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 0 - 2 เปอร์เซ็นต์ และดินมหาสารคามที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 0 - 2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันนา มีเนื้อที่ 1,766 ไร่ หรือร้อยละ 5.51 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Ptk-sIA ชุดดินพระทองคำ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0 - 2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,738 ไร่ หรือร้อยละ 5.43 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินทรายจัด มีเนื้อที่ 2,997 ไร่ หรือร้อยละ 9.35 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินมหาสารคาม (Msk) ดินมหาสารคามที่เป็นทรายหนามาก (Msk-vtks) และดินมหาสารคามที่มีจุดประสีเทา (Msk-gm) และปัญหาดินเค็ม มีเนื้อที่ 1,130 ไร่ หรือร้อยละ 3.53 ของเนื้อที่ตำบล คือ ดินกุลาร้องไห้ที่เป็นดินร่วนหยาบ (Ki-col)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

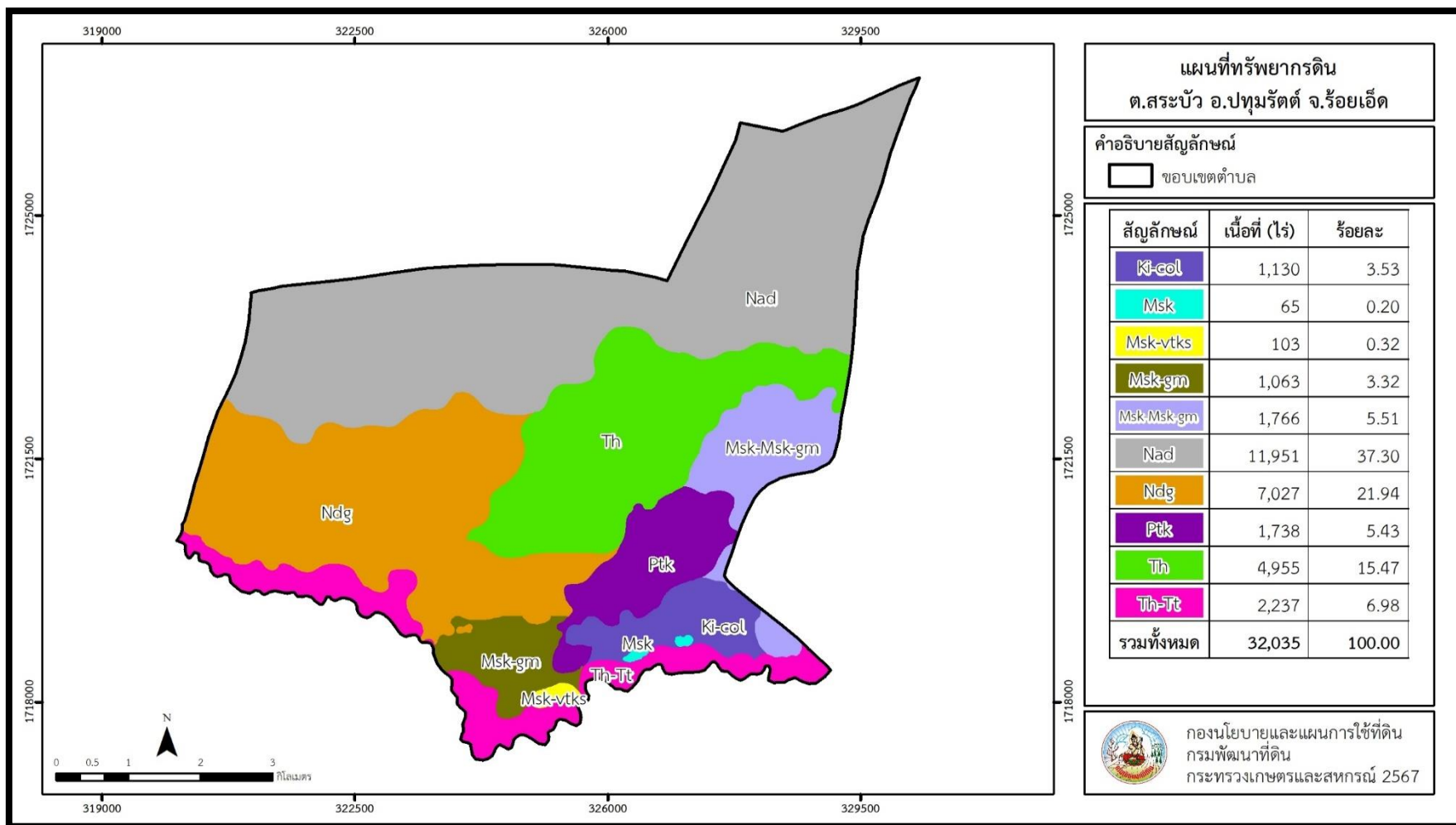
แผนการใช้ที่ดินตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Ki-col-sIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	6.0-6.5	6.0-8.0	4-8	-	1,130	3.53
Msk-gm-lsA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	5.5-6.0	6.0-7.0	<2	-	1,063	3.32
Msk-lsA-Msk-gm-lsA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	5.5-6.0	6.0-7.0	<2	-	1,766	5.51
Msk-lsB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	35-75	5.5-6.0	6.0-7.0	<2	-	65	0.20
Msk-vtk-lsB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	35-75	5.5-6.0	6.0-7.0	<2	-	103	0.32
Nad-sIA	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	10,695	33.38
Nad-slB	2-5	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	1,256	3.92
Ndg-sIA	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-7.0	<2	-	7,027	21.94
Ptk-sIA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	1,738	5.43
Th-sicIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	>20	35-75	6.0-6.5	6.5-7.0	<2	-	4,955	15.47
Th-Tt-sicIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	>20	35-75	6.0-6.5	6.5-7.0	<2	-	2,237	6.98
รวมทั้งหมด											32,035	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจดินและวิทยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

รูปที่ 3-1 แผนที่ทรัพยากรดิน ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลสระบัว คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ทรายจัด แห้งแล้ง
- 2) ดินเค็มปลูกพืชไม่เจริญเติบโต มีโรคระบาดข้าวใบไหม้
- 3) ปัญหาที่ดิน หมู่ที่ 9 ไม่มีเอกสารสิทธิครอบครองประมาณ 1,200 ไร่ เป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์
- 4) ขาดแคลนปัจจัยสนับสนุนจากภาครัฐ ด้านปัจจัยวัสดุทางการเกษตร เช่น เมล็ดพันธุ์พืช ปุ๋ยสด เมล็ดพันธุ์ข้าว วัสดุอุปกรณ์การทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ
- 5) น้ำเค็มขาดแคลนน้ำ
- 6) แหล่งน้ำต้นทุน เช่น แหล่งน้ำสาธารณะ คลองส่งน้ำ ห้วย เป็นต้น

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลสระบัว มีความต้องการ 4 ประการ คือ

- 1) ขุดลอกคลองที่ตื้นเป็นแหล่งน้ำสาธารณะส่วนรวม
 - 2) ต้องการสนับสนุนปัจจัยการผลิตด้านการเกษตรจากภาครัฐ เช่น เมล็ดพันธุ์คัดและเมล็ดพืชปุ๋ยสด
 - 3) ปูนปรับปรุงบำรุงดิน แหล่งน้ำในไร่นามีโซลาร์เซลล์ และต้องการขุดแหล่งน้ำสาธารณะ หมู่ที่ 9 มีเนื้อที่ประมาณ 80 ไร่
 - 4) ราคาผลผลิตโดยเฉพาะข้าว อยากได้ราคาดีกว่าปัจจุบัน
- ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 4 ประการ คือ

- 1.1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ดินทราย ดินเค็ม
- 1.2) ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง บางปีน้ำท่วม
- 1.3) ขาดองค์ความรู้ด้านการเกษตร
- 1.4) โรคและแมลงศัตรูระบาดในนาข้าว

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

- 2.1) ขาดมาตรการปรับปรุงบำรุงดินที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่
- 2.2) การระบาดของโรคแมลงศัตรูพืช และการจัดการจัดการที่ไม่ถูกวิธี
- 2.3) การปลูกพืชที่ไม่เหมาะสมกับศักยภาพของดิน
- 2.4) การขาดแคลนแหล่งน้ำในพื้นที่การเกษตร

3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 5 ประการ คือ

- 3.1) ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน ด้านกายภาพและชีวภาพ
- 3.2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง
- 3.3) ราคาผลิตผลตกต่ำ
- 3.4) เกษตรกรต้องการเทคโนโลยี และนวัตกรรมสำหรับการจัดการดิน
- 3.5) ความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 4 ประการ คือ

- 4.1) แหล่งน้ำทางการเกษตร ไม่เพียงกับความต้องการของเกษตรกร
- 4.2) ผลิตผลตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง
- 4.3) เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจ สำหรับการทำการเกษตรที่ถูกต้อง
- 4.4) การติดยาของโรคและแมลงศัตรูพืช

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

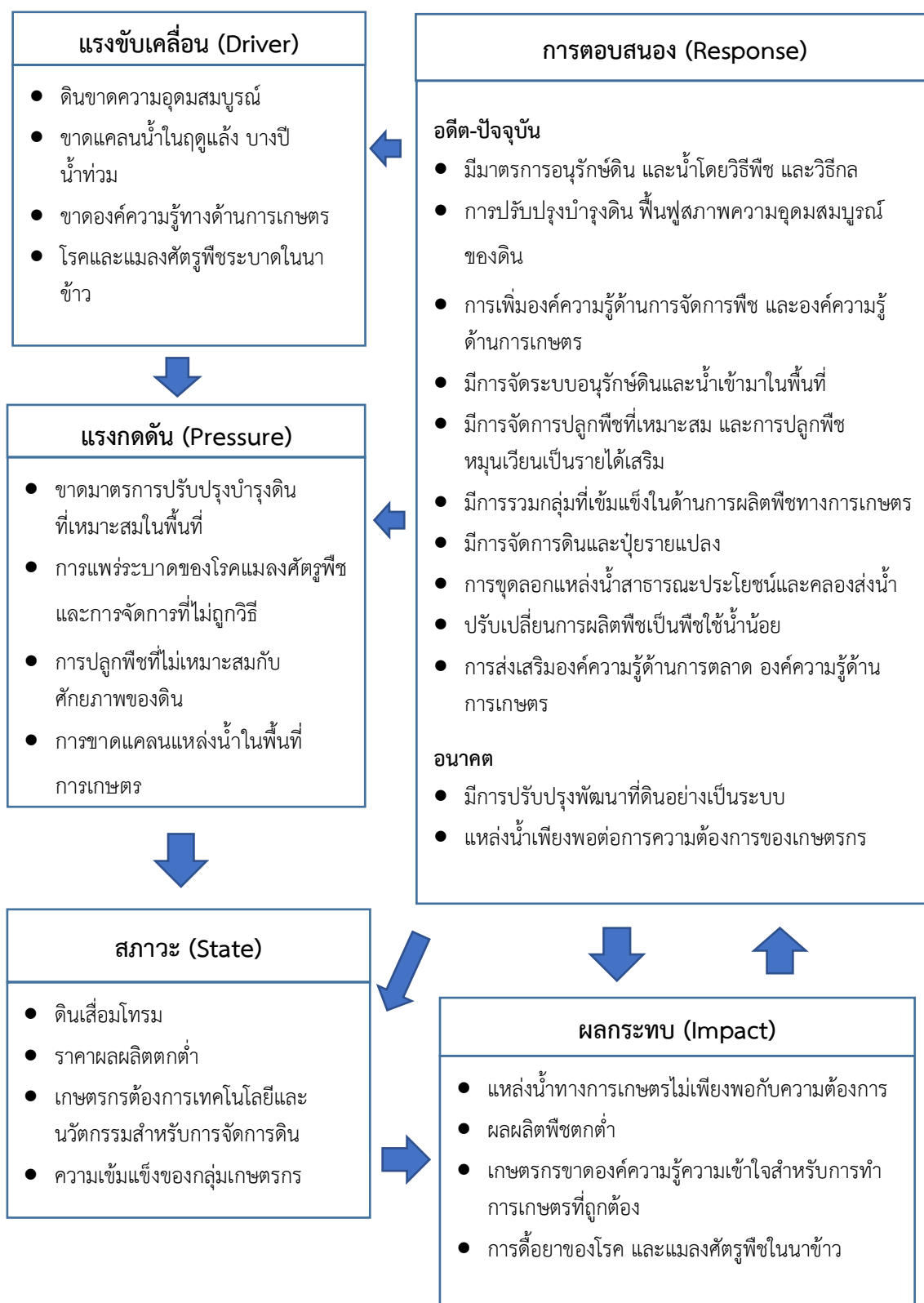
พื้นที่ลาดชัน

- 5.1) มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ วิธีพืช และวิธีกล
- 5.2) การปรับปรุงบำรุงดิน พื้นฟูสภาพความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 5.3) การเพิ่มองค์ความรู้ด้านการจัดการพืช และองค์ความรู้ด้านการเกษตรกรรม
- 5.4) มีการจัดงานระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเป็นรูปธรรม
- 5.5) การจัดการปลูกพืชหมุนเวียน และเหมาะสมเป็นรายได้เสริม
- 5.6) มีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งในการผลิตพืชทางการเกษตร
- 5.7) มีการจัดการดิน และปุ๋ยรายแปลง
- 5.8) การขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณะประโยชน์ และคลองส่งน้ำ
- 5.9) ปรับเปลี่ยนการผลิตพืชใช้น้ำน้อย
- 5.10) การส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการตลาด

อนาคต

- (1) มีการปรับปรุงพัฒนาที่ดินอย่างเป็นระบบ
- (2) แหล่งน้ำเพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลสระบัว อำเภอบุพมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้ (รูปที่ 4-2)

4.2.1 พืชไร่

1) ข้าวนาปี เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีในช่วงฤดูฝน โดยปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง มิถุนายน และจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม พันธุ์ข้าวที่ปลูกได้แก่ ข้าวพันธุ์หอมมะลิ 105 และข้าวเหนียวพันธุ์ กข 6

4.2.2 ไม้ผล

1) อินทผลัม เกษตรกรจะปลูกอินทผลัมช่วงต้นฤดูฝน แต่ถ้าสามารถติดตั้งระบบการให้น้ำในสวนได้ ก็สามารถปลูกได้ทุกฤดูกาล อนุพันธุ์ที่เหมาะสมสำหรับปลูกอินทผลัมได้ คือ 32 องศาเซลเซียส อินทผลัมเริ่มให้ผลผลิตเมื่ออายุได้ 3 ปี ขึ้นไป ขึ้นกับสภาพดินและการดูแลรักษา

2) มะพร้าว เกษตรกรสามารถปลูกได้เกือบตลอดทั้งปี

4.2.3 ไม้ยืนต้น

1) ยูคาลิปตัส เกษตรกรจะปลูกตอนต้นฤดูฝน ดินจะมีความชื้นสูง โดยปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงมิถุนายน นิยมปลูกบนคันนา และปลูกเป็นสวนป่า จะให้ผลผลิตตอบแทนในระยะเวลา 5 ปี สายพันธุ์ที่นิยมปลูกในประเทศไทย คือ พันธุ์คามาดูเลนซิส

2) ยางนา เกษตรกรจะปลูกในช่วงฤดูฝน โดยปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงมิถุนายน เพราะกล้าไม้จะมีการเจริญเติบโตดี สามารถตั้งตัวได้ง่าย

เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ชนิดพืช												
พืชไร่												
1.นาข้าว												
ไม้ผล												
1.มะพร้าว												
2.อินทผลัม												
ไม้ยืนต้น												
1.ยูคาลิปตัส												
2.ยางนา												

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ หรือการปลูกพืชต่าง ๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิตและคำณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1 การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2 ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3 ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1 สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2 ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว อินทผลัม มะพร้าว ยูคาลิปตัส ยางนา

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลสระบัว อำเภอบึงสามพัน จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

หน่วยที่ดิน	ข้าว	อินทผลัม	มะพร้าว	ยูคาลิปตัส	ยางนา
Ki-col-sIA	S3x	S3xo	S3xo	N	S3xo
Msk-gm-lsA/b	S2ons	S2ons	S2ons	S2on	S2ns
Msk-lsA-Msk-gm-lsA/b	S2ons	S2ons	S2ons	S2on	S2ns
Msk-lsB	S2ewons	S2ons	S2ons	S2on	S2ns
Msk-vtk-lsB	S2ewons	S2ons	S2ons	S2on	S2ns
Nad-slA	S2ons	S2ons	S2ons	S2on	S2ns
Nad-slB	S2ewons	S2ons	S2ons	S2on	S2ns
Ndg-slA	S2os	S2os	S2os	S2o	S2s
Ptk-slA	S2ons	S2ons	S2ons	S2on	S2ns
Th-sicIA	S2s	S3o	S3o	N	S3o
Th-Tt-sicIA	S2s	S3o	S3o	N	S3o

หมายเหตุ: หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- r = สภาพการหยั่งลึกของราก
- z = สารพิษ
- x = การมีเกลือมากเกินไป
- m = ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 -2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุทธศาสตร์แผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถกำหนดออกเป็น 5 เขตหลัก ได้แก่ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชน และสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ ไม่มีเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 5 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมขั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนของการมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 7,745 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 24.18 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสมและปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 2 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ มะม่วง

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 73 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.23 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ยางนา ประดู่ พยุง สัก แคป่า โนนสง่า สะเดา เป็นต้น

(4) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 214 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.67 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ มันสำปะหลัง

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 20,365 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 63.57 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 13 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ มะม่วง

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 114 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.36 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ยางนา ประดู่ พยุง สัก แคป่า โนนสง่า สะเดา เป็นต้น

(4) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 288 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.90 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ มันสำปะหลัง

(5) เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2350)

3) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400)

4) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล คือ เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2510) ปัจจุบันมีการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล โดยชนิดของหญ้าที่พบ ได้แก่ กินีสีม่วง หญ้าหวาน อีสราเอล หญ้าเนเปียร์ เป็นต้น

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,527 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.77 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 1,524 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.76 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 3 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 875 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.73 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียด ดังนี้

1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 517 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.61 ของเนื้อที่ตำบล

2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 358 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.12 ของเนื้อที่ตำบล

6.2.5 เขตพื้นที่อื่นๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 407 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.27 ของเนื้อที่ตำบล

6.2.6 เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 364 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.14 ของเนื้อที่ตำบล

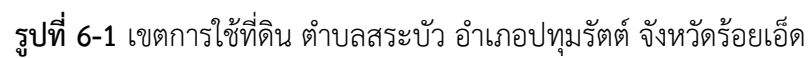
ทั้งนี้ในเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพสูง (ประเภทที่ 2) หากมีการปรับปรุงบำรุงดินหรือปรับโครงสร้างของพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ยกร่อง จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำประเภทต่าง ๆ สามารถยกระดับเป็นเขตเกษตรกรรมขั้นดีได้ เนื่องจากมีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำไว้แล้ว

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1 เขตเกษตรกรรม	28,831	90.00
1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	8,035	25.08
(1) เขตทำนา	7,745	24.18
(2) เขตปลูกไม้ผล	2	0.01
(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	73	0.23
(4) เขตปลูกพืชไร่	214	0.67
2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	20,796	64.92
(1) เขตทำนา	20,365	63.57
(2) เขตปลูกไม้ผล	13	0.04
(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	114	0.36
(4) เขตปลูกพืชไร่	288	0.90
(5) เขตปลูกพืชทางเลือก	16	0.05
3) เขตประมง	20	0.06
4) เขตปศุสัตว์	11	0.03
(1) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	11	0.03
2 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,527	4.77
1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	1,524	4.76
2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	3	0.01
3 เขตแหล่งน้ำ	875	2.73
1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	517	1.61
2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	358	1.12
4 เขตพื้นที่อื่น ๆ	407	1.27
5 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	364	1.14
รวม	32,035	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลสระบัวไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินร้อยเอ็ด เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินร้อยเอ็ด นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

(1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

(1.1) มีการส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร

(1.2) การเก็บตัวอย่างดิน เพื่อตรวจวิเคราะห์เพื่อใช้ปุ๋ยรายแปลง

(1.3) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์

(1.4) การส่งเสริมการปรับปรุงแก้ไขปัญหาดินที่เป็นกรดด้วยปูนโดโลไมท์

(1.5) มีการมีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในระบบตำบล

(1.6) มีการจัดตั้งธนาคารพืชปุ๋ยสด มีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งระดับตำบล

(1.7) มีการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดระดับตำบล การปลูกพืชตามศักยภาพของดิน

โดยอ้างอิงจากแผนที่ Agri-map

(2) การขาดแคลนน้ำ มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้

(2.1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

(2.2) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

(2.3) การขุดลอกคู คลอง หนองน้ำสาธารณะ และลำน้ำ

(2.4) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมตาม Agri-Map

(2.5) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

(2.6) มีการปลูกพืชคลุมดินหมุนเวียนหลังฤดูทำนา

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินการของหน่วยงานอื่น

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

(1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืช และ หาดตลาดรองรับทั้งในเขตที่เหมาะสม และ เขตที่ไม่เหมาะสม และ ต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด / สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)

(2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กรอบการรับรองมาตรฐาน (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรและพัฒนาการเกษตรจังหวัด)

(3) การจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ การทำการเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเกษตรจังหวัด)

2) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

(1) ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์)

(2) พัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมด้านปศุสัตว์ (กรมปศุสัตว์)

(3) พัฒนาและส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (กรมประมง)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

(1) สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (กรมชลประทาน)

(2) จัดหารแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร (กรมทรัพยากรน้ำ)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เทศบาลตำบลสระบัว เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2567 มีความต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม ดินทรายจัด ดินเค็ม และ พื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การขาดแคลนน้ำ การปรับเปลี่ยนพืชให้เหมาะสมกับศักยภาพของดิน โดยอ้างอิงจากแผนที่ Agri-map มีความต้องการการขุดลอกลำน้ำ คลอง และ แหล่งน้ำสาธารณะประโยชน์ หมู่ที่ 2 บ้านสระแบง ต้องการขุดแหล่งน้ำสาธารณะ หมู่ที่ 8 บ้านเขาวุ้ง และ หมู่ที่ 10 บ้านภูดิน หมู่ที่ 13 บ้านหนองบัวแดง รวมทั้ง หมู่ที่ 17 บ้านเขาวพัฒนา เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลสระบัว กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลสระบัว ในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ (1) ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำ (3) ปัญหาเอกสารสิทธิ์ที่ดิน ปัญหาดังกล่าวนี้นำส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์นั้นจะรวมถึง (1) ดินเสื่อมโทรม (2) ดินเค็ม โดยในพื้นที่ตำบลสระบัว เนื่องจากทรัพยากรดินขาดความอุดมสมบูรณ์ มีการแพร่กระจายพื้นที่ดินเค็ม และมีสภาพดินทรายจัดในบางพื้นที่ ซึ่งบริเวณที่เป็นดินเค็มจะมีลักษณะเป็นพื้นที่ว่างเปล่า ไม่มีพืชขึ้น หรือวัชพืชขึ้นเพียงเบาบาง และในกรณีที่ดินเค็มจัดจะเห็นคราบเกลือสีขาวบนผิวดิน เป็นบริเวณกว้าง ส่วนในฤดูฝนจะไม่เห็นคราบเกลือ แต่จะสังเกตเห็นว่า พื้นที่ไม่มีพืชปกคลุม ทำให้พืชเศรษฐกิจได้รับความเสียหาย ผลผลิตต่ำ ต้นพืชแคระแกร็น เป็นต้น เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจวิธีการป้องกันการแพร่กระจายพื้นที่ดินเค็ม แนวทางการแก้ไขปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์นั้น ควรใช้วิธีการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีกลและวิธีพืชเข้ามาช่วยปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของดิน รักษาปริมาณธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ป้องกันและลดการสูญเสียจากการชะล้างของน้ำบนผิวดิน การปลูกไม้ทนเค็มเพิ่มสิ่งปกคลุมผิวดินและใช้เทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินของกรมพัฒนาที่ดินเพื่อแนะนำให้เกษตรกรได้นำความรู้ไปแก้ไขปัญหาดินเค็มในพื้นที่ของตนเอง และการพัฒนาที่ดินเสื่อมโทรม ด้วยการจัดทำโครงการบริหารจัดการทรัพยากรดินในพื้นที่เกษตรกรรมเพื่อเข้าสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) และความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN) ในพื้นที่ของตำบล

ในกรณีของการขาดแคลนนํ้า นั้น เกิดจากแหล่งน้ำต้นเขินไม่มีการขุดลอกเป็นเวลานานและเกิดจากตะกอนดินที่พัดพามาทับถมในแหล่งน้ำ มีการใช้น้ำทางการเกษตรเพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนนํ้าจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงต้องวางแผนการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อความอุดมสมบูรณ์ เพื่อจัดหานํ้าให้แหล่งน้ำต้นทุน โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการของเกษตรกร

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาดินขาดแคลนนํ้า จะสรุปได้ว่ามี 3 ประการ คือ (1) การขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณะ คลองส่งน้ำ ห้วย เป็นต้น (2) ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นาและพื้นที่กักเก็บน้ำ (3) ก่อสร้างคลองส่งน้ำเพื่อการกระจายน้ำ (4) ระบบกระจายน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์

ในกรณีปัญหาเอกสารสิทธิ์ที่ดิน เกษตรกรได้ทำการเกษตรในพื้นที่สาธารณะเป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ แต่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเอง แนวทางการแก้ไขปัญหาคือให้ชุมชนหรือองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ดำเนินการโดยควบคุมไปกับการจัดการที่ดินในระดับพื้นที่ตำบล เช่น การจัดการที่ดินทำกิน การพัฒนาพื้นที่ทำกิน การจัดการที่ดินในเขตป่าไม้ การจัดการน้ำเพื่อการบริโภค และการเกษตรที่เป็นการทำงานร่วมกันของชุมชนและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อดำเนินงานในลักษณะต่างๆ เช่น การจัดทำข้อมูล แผนที่ การวางแผนการใช้ที่ดิน การจัดการทรัพยากรดินในระดับตำบล การพัฒนาข้อบัญญัติท้องถิ่นรับรอง รวมทั้งการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐในการดำเนินงาน

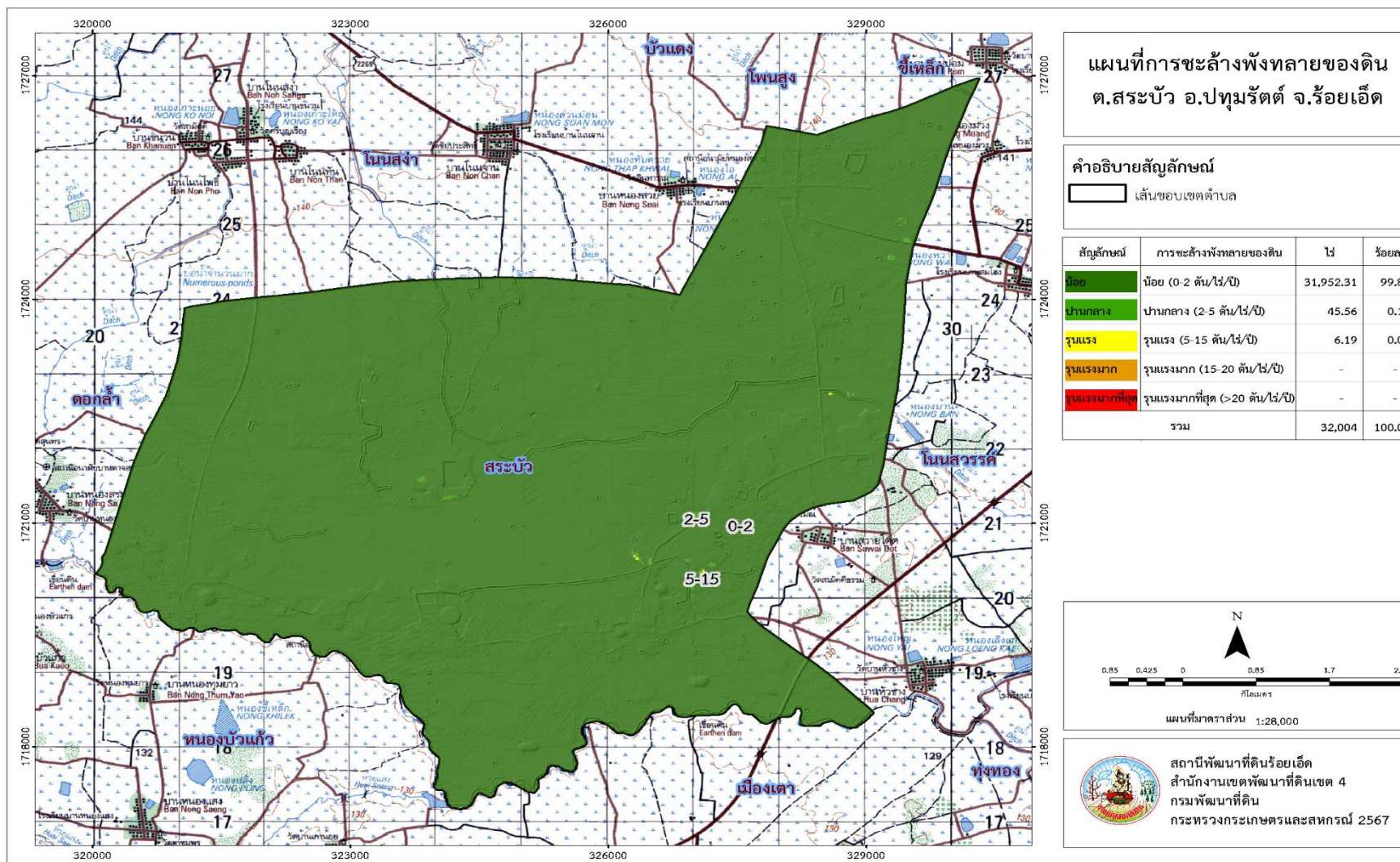
การแก้ไขปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์และการขาดแคลนนํ้า ต้องดำเนินการทั้งตำบลควบคู่กันทั้งปัญหาการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ตำบลสระบัว โดยการจัดทำโครงการ “การพัฒนาที่ดินและน้ำอย่างเป็นระบบ” จากการวิเคราะห์การชะล้างพังทลายของดิน ซึ่งมีเนื้อที่รวม 32,004 ไร่ พบว่าพื้นที่ตำบลสระบัวที่มีการชะล้างพังทลายของดินอยู่ในระดับรุนแรง (5-15 ตัน/ไร่/ปี) มีพื้นที่ จำนวน 6.19 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของพื้นที่ รองลงมาการชะล้างพังทลายของดินอยู่ในระดับปานกลาง (2-5 ตัน/ไร่/ปี) พื้นที่ จำนวน 45.56 ไร่ หรือร้อยละ 0.14 ของพื้นที่ และการชะล้างพังทลายของดินอยู่ในระดับน้อย (0 - 2 ตัน/ไร่/ปี) พื้นที่ จำนวน 31,952.31 ไร่ หรือร้อยละ 99.84 ของพื้นที่ การชะล้าง

พังทลายและการสูญเสียหน้าดินทำให้แหล่งน้ำตื้นเขินไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ทำการเกษตรในฤดูแล้ง ต้องมีการป้องกันหน้าดินพังทลาย มีการปลูกหญ้าแฝกในแหล่งน้ำสาธารณะเพื่อลดปัญหาการชะล้างหน้าดิน หน้าดินมีความชุ่มชื้น และมีอินทรีย์วัตถุพื้นฟูสภาพดิน เพื่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรที่ดีขึ้น เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างเป็นรูปธรรม และเป็นการอนุรักษ์ดินและน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ (รูปที่ 7-1)

แผนการใช้ที่ดินตำบลสระบัว อำเภอบุรินทร์ จังหวัดร้อยเอ็ด

รูปที่ 7-1 แผนที่การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลสระบัว อำเภอบุรินทร์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
เขตเกษตรกรรม เนื้อที่ 28,831 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	19,307,000
1. เขตพื้นที่ทำนา เนื้อที่ 28,110 ไร่	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	650,000
2. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 15 ไร่	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	1,487,500
3. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 187 ไร่	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	165,000
4. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 502 ไร่	1.4 การพัฒนาภูมิทัศน์การใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	125,000
5. เขตปลูกพืชทางเลือก 16 ไร่	1.5 การผลิตปุ๋ยหมัก พด.	3,400,000
6.เขตปศุสัตว์ 25 ไร่	1.6 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	850,000
	1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	15,000
	1.8 ส่งเสริมการไถกลบตอซัง	200,000
	1.8 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำและปลูกไม้เศรษฐกิจบนคันนา	2,000,000
	1.9 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมตาม Agri-Map	1,500,000
	1.10 การควบคุมระดับน้ำใต้ดินเค็มทั้งบนผิวดินและใต้ผิวดิน	2,500,000
	1.11 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารเร่ง พด.6 จุลินทรีย์ผลิตสารบำบัดน้ำเสีย	52,000
	1.12 โครงการบริหารจัดการทรัพยากรดินในพื้นที่ เกษตรกรรมเพื่อเข้าสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) และความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality : LDN)	2,400,000

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
	2. การบริหารจัดการน้ำ	2,350,000
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	2,350,000
	3.การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	1,200,000
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	1,200,000
รวมเขตเกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	19,307,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	2,350,000
	3.การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	1,200,000
รวมแผนงาน/โครงการ		22,857,000

ตารางที่ 7-2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของหน่วยงานอื่น

เขตการใช้ที่ดิน (เขตเกษตรกรรม)	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
เขตเกษตรกรรม เนื้อที่ 28,831 ไร่ 1. เขตพื้นที่ทำนา เนื้อที่ 28,110 ไร่ 2. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 15 ไร่ 3. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 187 ไร่ 4. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 502 ไร่ 5. เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 16 ไร่	การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม พื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มศักยภาพการผลิต 1) โครงการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามศักยภาพ (สนง.สหกรณ์จังหวัด) 2) โครงการเกษตรอินทรีย์ (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด) 3) โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตร (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด) 4) โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด) 5) โครงการการบริหารความหลากหลายชีวภาพ (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด) 6) โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) 7) โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด) 8) โครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด) 9) โครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด) 10) โครงการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด) 11) โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด) 12) โครงการส่งเสริมอาชีพหลังฤดูเก็บเกี่ยว (องค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว) 13) โครงการฝึกอบรมให้ความรู้เกษตรกรด้านปศุสัตว์ และการเกษตร (องค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว)

ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เขตเกษตรกรรม)	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
	การปรับปรุงที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต 1) โครงการพัฒนาเครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 2) โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด) 3) โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สนง.เกษตรจังหวัด) 4) โครงการส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือก (สนง.เกษตรจังหวัด) 5) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 6) โครงการส่งเสริมเกษตรผสมผสาน (สนง.เกษตรจังหวัด) 7) โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด) 8) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 9) โครงการธนาคารสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 10) โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรรูปแบบประชารัฐ (สนง.เกษตรจังหวัด) 11) โครงการศักยภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด) 12) โครงการผลิตพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต (สนง.เกษตรจังหวัด) 16) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่(สนง.เกษตรจังหวัด) 17) โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม(สนง.เกษตรจังหวัด)

ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เขตเกษตรกรรม)	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
	18) โครงการผลิตและสนับสนุนหัวเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืช (ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชจังหวัด) 19) โครงการสนับสนุนการผลิตจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี (สนง.เกษตรจังหวัด) 20) โครงการส่งเสริมอาชีพหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (องค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว)
6. เขตประมง 20 ไร่ 7. เขตปศุสัตว์ 11 ไร่	1) โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร (กรมประมง) 2) โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร (กรมประมง) 3) โครงการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมฮาลาลด้านปศุสัตว์ (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด) 4) โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์แบบแปลงใหญ่ (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด) 5) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรทดแทนแรงงานเกษตรกร (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด) 6) โครงการออกแบบการปรับเปลี่ยนการใช้น้ำเพื่อการเกษตรตามนโยบาย (กรมชลประทาน) 7) โครงการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นพื้นที่รับน้ำ (กรมชลประทาน) 8) โครงการฝายเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตร (องค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว) 9) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำปรับปรุงสระเก่า (องค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว)
2. พื้นที่แหล่งน้ำ เนื้อที่ 875 ไร่	1) โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทาน (กรมชลประทาน) 2) โครงการพัฒนาระบบชลประทานด้วยนวัตกรรม (กรมชลประทาน) 3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ (กรมชลประทาน) 4) โครงการพัฒนาโครงการชลประทานเดิม (กรมชลประทาน) 5) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งและระบายน้ำ (กรมชลประทาน) 6) โครงการจัดรูปที่ดินและจัดระบบน้ำในพื้นที่ชลประทานเดิม (กรมชลประทาน) 7) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ (กรมทรัพยากรน้ำ)

แผนการใช้ที่ดินตำบลสระบัว อำเภอบึงสามพัน จังหวัดร้อยเอ็ด

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลสระบัว อำเภอบึงสามพัน จังหวัดร้อยเอ็ด แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568 -2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
เขตเกษตรกรรม 1. เขตทำนา เนื้อที่ 28,110 ไร่ 2. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 15 ไร่ 3.เขตปลูก ไม้ยืนต้น เนื้อที่ 187 ไร่ 4. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 502 ไร่ 5. เขตปลูกพืช ทางเลือก 16 ไร่ เขตประมง 20 ไร่ เขตปศุสัตว์ 11 ไร่	1.การปรับปรุงบำรุงดิน													19,307,000	
	การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ลิตร	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000	195,000	195,000	195,000	195,000	195,000	975,000	พต.
	การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	20	20	20	20	20	100	595,000	595,000	595,000	595,000	595,000	2,975,000	พต.
	การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	10,000	33,000	33,000	33,000	33,000	33,000	165,000	พต.
	พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	5	5	5	5	5	25	25,000	25,000	25,000	25,000	25,000	125,000	พต.
	การผลิตปุ๋ยหมัก พต.	ตัน	200	200	200	200	200	1,000	680,000	680,000	680,000	680,000	680,000	3,400,000	พต.
	การจัดหาปูนโดโลไมท์	ตัน	200	200	200	200	200	1,000	340,000	340,000	340,000	340,000	340,000	1,700,000	พต.
	การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	พต.
	โครงการส่งเสริมการไถกลบตอซังพืช	ไร่	500	500	500	500	500	2,500	400,000	400,000	400,000	400,000	400,000	2,000,000	พต.
	การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำและปลูกไม้เศรษฐกิจบนคันนา	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	400,000	400,000	400,000	400,000	400,000	2,000,000	พต.
	การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมตาม Agri-Map	ไร่	100	100	100	100	100	500	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000	พต.

แผนการใช้ที่ดินตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
	การควบคุมระดับน้ำใต้ดิน เค็มทั้งบนผิวดินและใต้ผิวดิน	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	2,500,000	พต.
	โครงการบริหารจัดการ ทรัพยากรดินในพื้นที่ เกษตรกรรมเพื่อเข้าสู่ความเป็น กลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) และความสมดุล ของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality : LDN)	ไร่	150	150	150	150	150	750	480,000	480,000	480,000	480,000	480,000	2,400,000	พต.
	การส่งเสริมการผลิตและการ ใช้สารเร่ง พด.6 จุลินทรีย์ ผลิตสารบำบัดน้ำเสีย	ลิตร	800	800	800	800	800	4,000	3,250	10,400	10,400	10,400	10,400	52,000	พต.
	2. การบริหารจัดการน้ำ													2,350,000	
	แหล่งน้ำในไร่นานอกเขต ชลประทาน	บ่อ	20	20	20	20	20	100	470,000	470,000	470,000	470,000	470,000	2,350,000	พต.
	3. การฟื้นฟูและป้องกัน การชะล้างพังทลายของดิน													900,000	
	การปลูกแฝกเพื่อการอนุรักษ์ ดินและน้ำ	กล้า	150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000	180,000	180,000	180,000	180,000	180,000	900,000	พต.
รวมเป้าหมายดำเนินงานและงบประมาณ														22,857,000	

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2567. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และ
รายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา:
<https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>.
1 มีนาคม 2566.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ
และรายตำบล ปี 2565. แหล่งที่มา :<https://ebmn.cdd.go.th/>. 25 กุมภาพันธ์ 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565. แหล่งที่มา:
<http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด
รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>.
1 มีนาคม 2567
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566). กรมอุตุนิยมวิทยา
กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. 2567. สภาพการใช้ที่ดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล).
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- _____. 2567. แผนที่ที่ตั้งและอาณาเขต (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์,
กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว. 2566. ยุทธศาสตร์องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด
(พ.ศ.2566-2570). ไฟล์ข้อมูล.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำณ ไทรพัก. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน (Qualitative Land
Evaluations) สำหรับพืชเศรษฐกิจ. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตร
และสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่. 2566. แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล).
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

คณะผู้จัดทำ

นางสาวสิญจรัตน์ ณรงค์ภักดีรัตน์	ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินร้อยเอ็ด
นายปิยมิตร ภูคงน้ำ	เจ้าพนักงานการเกษตรอาวุโส
นายไชยันต์ โคตุเคน	เจ้าพนักงานการเกษตรอาวุโส
นางสาวนวลรัตน์ ยิ่งเจริญ	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
นายไวภูณัฐ คำสำลี	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
นางสาวสุพัตรา ปัจชะ	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
นายสำราญ บุญวิเศษ	นักวิชาการเกษตร
นางสาวญาดา เอี่ยมพงษ์	นักวิชาการเกษตร
นายปริญญา เจริญหอม	นักวิชาการเกษตร
นายวิรัตน์ ป้องเศร้า	นักวิชาการเกษตร
นางปัทมา วงษ์वासัน	นักวิชาการเกษตร
นายนิพนธ์ สมบัติล้วน	นักวิชาการเกษตร
นายสมศักดิ์ เพชรลือชา	นักวิชาการเกษตร
นายทรงศักดิ์ ศรีสุวรรณ	นักวิชาการเกษตร
นายกฤษณะ สมบัติล้วน	นักวิชาการเกษตร
นายวาทัญญู สุดดี	นักวิชาการเกษตร
นายปรการ ศรีณรงค์	นักวิชาการเกษตร
นายแก้วมหา มะยุระรักษ์	นักวิชาการเกษตร

ผู้ให้ข้อมูล

คณะเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลสระบัว กำนันตำบลสระบัว ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
หมอดินอาสาประจำตำบลสระบัว และหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน

